

במכות

יאנוש קורצ'אק, כתבים ה', עמ' 325
תרגום: אורי אורלב

הרבה זמן התהפך אנטוני מצד לצד ולא הצליח להרדם. גם אנטוניוזה לא נרדמה. בכל פעם שמכאו בא לבקר אצלם ומדבר, מדבר, ומטרטר – תמיד אחר כך קשה לה להרדם. מה יש כאן להרבות בדבורים? בודאי שמכאו צודק, אי-אפשר לנהל עסק בלשך. מיכאו גזמאי, דבר דוע. אם מישהו הנה מקשיב לו, עוד הנה חושב מי-יודע איזה הון עשה בחנות שלו. בכל זאת מפרנס ויש לו ששה פיות להאכיל. מה לעשות? הנה מה שמכאו ספר:

- פעם אחת - אמר - הזבנית שמה לי בטעות מלח לשק ספר. הייתי צריך להפסיד? מי אמר. קניתי ספר נוסף, ערבבתי את הפל ואני מוכר ספר מלערב במלח; ורק מחכה שיתחילו לדבר. נו, והם מדברים שהספר מלוח. "בטח שרפת לך את הלשון בודקה, והספר צובט לך" – אני אומר לאחד. "אם הספר מלוח לך, קח אותו למרק ותקנה מלח לנה, אולי כך יהיה יותר טוב", אני אומר לשני. ובפני השלישי אני מתלונן על היהודים ומבטיח שמהמחר הבא רק ספר קתולי יהיה בחנות. והפל עבר בשלום – שקט.

- כן, טוב למי שיודע לדבר כמוך.
- את ישנה, אמא? - שואל אנטוני
- למה? - שואלת אשתו.
- אולי ננסה?

אנטוניוזה מתישבת על המטה מלב פליאה: גם היא חשבה בדיוק אותו דבר.

- מה אנחנו צריכים לנסות? - שואלת ליתר בטחון.
- נו, פאלו כמו מיכאו – אומר אנטוני; והוא מודה לאלהים שהחדר חשוף, מפני שהדם עלה לפניו והוא הסמיק.

מפני שמה יש כאן לדבר הרבה: מיכאו יכול לקום לדברים איד הוא רוצה, אבל אין כאן שום דבר אחר אלא – רמאות, הונאת הבריות. אבל מה לעשות כשאי-אפשר אחרת. ממילא ממחר הם מתחילים

לנכח כמו מיכאו. אין בררה.

בלב כבד פתחו עם שחר את המפלל.

- שני פונט לחם ורביעית חלב.

לחם זה לחם – חלב אפסר קצת פחות; אבל אמו תבחין, תחשב שהילד שתה בדרך ותעניש אותו על לא עול בכפו. גם כך הוא מקבל ענשים על מה שמגיע לו, ועוד יקבל על מה שמתא מגיע!;

ואנטוני מדד רביעית גדושה.

- מה המצב? - שואלת אשתו.

- שום דבר – משיב אנטוני מביט, ומחליט שפפעם הבאה כבר לא יהסס...
שוב מצלצל הפעמון בדלת הפניסה.

- גפרורים, פונט לחם ונחצי רביעית חלב.

גפרורים זה גפרורים; לחם זה לחם; ומה כבר אפטר להפחית מחצי רביעית חלב, ועוד מעניינים מרודים פאלה? מה זה, הוא לא מכיר אותם, או מה?

בכל פעם שהפעמון מצלצל רוחו של אנטוני נופלת, וכאשר מבקשים דברים שאי-אפשר לרמות בהם, שאפלו מיכאו לא היה יכול לעשות שום דבר – אנטוני נושם לרוחה.

- רבע פונט שוק.

- למת בתם של המרצינים: קונה לאחיה שישב כלוא בבגנו העיריה. היום החקירה.

- ומה, לא יודעים מתי ישחררו אותו?

- מה פתאום ישחררו! טוב אם זה יגמר רק בהגליה.

- אבא עובד?

- השבוע עדין עובד.

גדה של אנטוניובה רועדת בשעת חתוף הנקניק.

מי בקש מהנער הטפש להתערב בעניינים לא לו, ועכשו הוא סובל. ירעב בסיביר, ירעב.

"מהפעם הבאה..." – חושבת אנטוניובה, וזרקת על המשקל עוד פרוסת נקניק;

המשקל חורק פאלו צוחק לה.

- מה המצב? – שואל אנטוני

- שום דבר – משיבה אשתו ומסמיקה מבושה שהיא כל כך טפשה, לא מצליחה ולא יודעת כמו מיכאו.

"פעמים חצי גרוש – זה גרוש; עשר פעמים גרוש – זה עשיריה; ועשרים עשיריות – זה כבר רובל" – הרצה להם אתמול מיכאו.

- יום טוב, אדון אנטוני.

- מה חדש אדון פיטור?

- חיים איכשהו, חיים.

פיטור מעשן טבק שאחוז הרוח עליו הוא הנמוך ביותר; את הסוג הזה מיכאו לא מחזיק בכלל. "הקבועים שלי מעשנים אצלי את מה שאני נותן להם; כבר חנכתי אותם". כך הוא עושה למת: לוחץ את ידו של אדם, מדבר אתו כמו עם מכר ותיק וממליץ לו על סחורה גרועה שהרוח עליה גדול יותר. איך גביט לו אחר כך בעינים?

- מה המצב? – שואלת אנטוניובה.

- שום דבר, שום דבר, - מתעצבן אנטוני. - כלום. הרי אי-אפשר ככה בבת אחת.

צריך להכניס את השיטה לאט לאט. צריך לחכות להזדמנויות. עשרים שנה בן אדם מעשן את אותו טבק ופתאום אני אקפץ עליו כמו טפש?

- רק שאלתי.

- אז אל תשאלי.

שוב נאנח הפעמון.

- סלת בששה; ורק בבקשה גברת אנטוניובה יקרה שלי, את הדקה ביותר.

- והוא מרגיש קצת יותר טוב?

- אילנה יותר טוב. שוכב המספן שלי כאלו נושם את נשימתו האחרונה. אולי יבלע כפית דיסה.

- העמידו לו כוסות רוח אתמול?

- העמידו, גברתי. הרופאים בכלל לא מאמינים עכשו בכוסות רוח...
גברתי הקרה, את הסלת הדקה ביותר, מפני שאני ממנהרת.

מודדת ושופכת אנטוניובה מן הסלת המבחרת ביותר מדה גדושה, ועוד לוקחת סרט באצבעותיה ומוסיפה לשקית.

"בעצמי לא לכל צהרים – חושבת אנטוניובה – ולא אגרע מיגד חולה אנוש. לא תצמח לי מזה ברכה; שיידבר לו מיכאו כמה שהוא רוצה".

ככל שהשעות חודרות עמק יותר לתוך היום, כך בני הזוג אנטוני חרישיים ורציניים יותר.

ידיהם שוקלות פעם חבילת חמאה, פעם קרטוב לרוז או גריסים, פעם פרוסת נקניק,

ובנשמתם נשקלת מחשבה חדשה, כל-כך חדשה עד שהיא כמעט בבחינת תגלית.

תחלה זו מחשבה אפורה כללית אחת – לאט לאט מצטיירים פרטי מתארה – היא צומחת – מתבהרת, עד שלבסוף היא נתנת לפענוח.

- יודעת מה, זקנה – אומר אנטוני וקוטע את דבריו.

אנטוניובה אינה מפירה את הדממה.

- יודעת מה, זקנה, אנחנו ומכאו זה לא אותו דבר.

אנטוניובה מעררבת בעזרת כפית מלפפונים כבושים בצנצנת ולא פוצה לה.

- מיכאו – מסים אנטוני במאמץ נפר – מיכאו, איך להגיד את זה, הוא לא אדם רע – אבל – הוא רואה רק את הכסף שהוא משליך למגרה, ואלו אנחנו רואים גם את בני האדם, שמביאים לנו את הכסף. בגלל זה אנחנו לא יכולים לעשות כמוהו.

אנטוניובה מלקקת את אצבעותיה מן הסמץ המלוח ומנגבת אותו בסנרה.

היא רצתה לומר משהו, אבל אינה יודעת מה.

- שתי נקנקיות, אבל מהר – קורא שוליה של הרצען, אולק היתום.

- שוב תעבדו כל הלילה?

- בעל הבית הבטיח עשרים גרושי לכל אחד, אם נגמר עד מחר.

אנטוני נזכר בשנות החניכות שלו ונותן לאלק היתום שתי נקנקיות טריות, למרות שמנחות ליד שתיים מקמטות שאף עקרת בית מנסה לא תחח, ולאלק היה לוחם.

